

การศึกษา

ปีไฉน

ปีไฉนเป็นปีชนิดหนึ่งซึ่งมีรูปร่างเหมือนปีชวาแต่เล็กและสั้นกว่า สารานุกรมศัพท์ดนตรีไทยภาคคีตะ-ดุริยางค์ ฉบับราชบัณฑิตยสภา พิมพ์ครั้งที่ ๓ อธิบายลักษณะของปีไฉนไว้ว่า เป็นปี ๒ ท่อน ถอดออกจากกันได้ ท่อนบนเรียวยาว ปลายผายออกเล็กน้อย เรียกว่า เล่าปี ท่อนล่างปลายบาน เรียกว่า ลำโพง เมื่อนำมาสวมกันเข้าจะมีรูปร่างเรียวยาวบานคล้ายดอกลำโพง ทำด้วยไม้หรืองาช้างประมาณ ๑๕ เซนติเมตร ตอนบนที่ใส่ลิ้นลักษณะเป็นรูเล็กประมาณ ๑ เซนติเมตร และตอนล่างรูกว้าง ท่อนลำโพงนั้นควั่นลูกแก้วตรงกลาง ๑ เปลาะ ลำโพงกว้างประมาณ ๑-๒ เซนติเมตร เล่าปีเจาะรูนิ้วเรียงกันตามความยาว ๗ รู และมีรูนิ้วข้างหลัง ๑ รู ในระดับระหว่างรูที่ ๑ กับรูที่ ๒ ข้างหน้า เหนือรูที่ ๑ กลึงไม้ควั่นเป็นลูกแก้ว ๑ เปลาะ ลิ้นปีไฉนทำด้วยใบตาลซ้อน ๔ ชั้นติดกลมผูกติดกับกำพวด ตอนที่สอดใส่ในเล่าปีเคียนด้วยเส้นด้าย และเหนือเส้นด้ายที่เคียนนั้นมียะบังลม ลักษณะเป็นแผ่นกลมบาง ทำด้วยโลหะหรือกะลาสำหรับรองรับมีฝักปาก เพื่อเวลา

เป่าจะได้ไม่เมื่อเป่าก

เข้าใจว่าไทยได้แบบอย่างปีไฉนมาจาก

เครื่องดนตรีของอินเดียที่เรียกว่า Shahnai, Surnai, Sanai หรือ Senai ซึ่งเป็นเครื่องเป่าทำด้วยไม้ ขนาดยาวประมาณ ๓๐ เซนติเมตร มีรู ๗ รู เป่าจากบนลงล่าง แต่ก่อนคงจะนิยมปีชนิดนี้กันมาก จึงปรากฏนามบรรดาศักดิ์อยู่ในพระอัยการตำแหน่งนาพลเรือนครั้งกรุงศรีอยุธยา ตำแหน่งพนักงานปีพิพาทย์ว่า “ขุนไฉนยไพเราะห์” ซึ่งคงจะหมายถึงว่า เป็นผู้เป่าปีชนิดนั้นได้ไพเราะ ในโคลงนิราศทริภุชชัยซึ่งสันนิษฐานว่าแต่งในสมัยอยุธยาหรือก่อนหน้านั้นขึ้นไป เรียกเครื่องเป่าชนิดนี้ว่า “สละไฉน” ปีไฉนที่ไทยนำเอามาใช้ แต่เดิมจะใช้ในการอันใดบ้างไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัด แต่ในหนังสือเรื่อง พระอภัยมณี กล่าวถึงปีไฉนว่า ใช้ในการประโคมคู่กับแตรสังข์เวลาพระมหากษัตริย์เสด็จออก เช่น ตอนท้าวสุริโยไทย เจ้าเมืองการเวก เสด็จออกรับทูตพระอภัยมณี ต่อมา ปีไฉนคงนำไปใช้ในกระบวนแห่คู่กับปีชวา ซึ่งจำปี (คนเป่าปีนำ) ใช้เป่านำกลองชนะในกระบวนพยุหยาตรา.

อารยา ภิรมงคลจิต